

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија, издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЧЕК

Се прогласува Законот за чек,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15
јануари 2002 година.

Бр. 07-134/1
15 јануари 2002 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Борис Трајковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Стојан Андов, с.р.

З А К О Н ЗА ЧЕК

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат содржината, видовите, издавањето на чек, како и чековните работи и правила.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

Трасант е налогодавач или издавач на чекот кој се назначува на лицето на чекот.

Трасат е оној кој врши исплата по чекот од трасантовото покритие што се наоѓа кај него.

Ремитент е физичко или правно лице назначено во исправата на кое му се исплатува износот наведен во чекот, односно корисник на чекот.

Имател на чекот е лице кое го поседува чекот на законит начин.

Лимитиран износ е определување на висината на износот до кој може да се издаде чекот.

Чековни работи се правни дејствија и работи кои можат да се вршат со чекот.

Индосамент е изјава впишана на чекот од носителот на правото на наплата за пренесување на тоа право на друг.

Ректа индосамент е индосамент кој содржи наредба за забрана на пренесување на чекот на друго лице.

Цесија е отстапување на правото на наплата врз основа на чекот со договор.

Авал е гаранција која се впишува дека износот назначен во чекот ќе се исплати.

Откупување на чек е постапка на овластено лице за преземање на чековите од корисниците за нивна исплата во готови пари или со впишување на девизна сметка.

Амортизација е постапка за прогласување на определен чек за неважечки поради губење, крадење уништување или слично.

Отповикување е издавање на наредба за неисплата на чекот во случаи определени со овој закон.

Регресно право е право на имателот на чекот на обесштетување поради неисплата на чекот од индосантот, трасантот и авалистот.

Протест е покренување и спроведување на постапка пред надлежни органи, заради неисплата на чек кој е поднесен на исплата.

Инкасо е преземање на чекот од корисникот без да се исплати, со обврска банката да го наплати во странство, потоа истиот да го исплати.

Банкарски чек е чек во кој трасант и трасат е банката.

Бариран чек е чек на кој со прецртување на две коси паралелни линии на лицето, се означува дека чекот е земен за меѓубанкарска пресметка.

Член 3

Чек, во смисла на овој закон, претставува средство за плаќање.

Чек претставува безусловна наредба која трасантот ја дава на трасатот, да исплати одредена сума пари на ремитентот, кој е наведен на чекот или на самиот трасант.

II. СОДРЖИНА НА ЧЕКОТ

Член 4

Чекот ги содржи следниве битни елементи:

1. Ознака дека е чек отпечатена на самиот чековен слог на македонски јазик со кирилско писмо;
2. Назив и седиште на трасатот;
3. Безусловна наредба да се плати одредена сума пари од покритието на трасантот;
4. Место каде се поднесува на наплата;
5. Место и датум на издавање и
6. Потпис на трасантот.

Исправа која не содржи барем еден од елементите од ставот 1 на овој член и која не е трасирана согласно со одредбите од овој закон, не важи како чек.

Член 5

Чек платив во Република Македонија може да се трасира само на банка.

Чек платив надвор од Република Македонија може да се трасира и на други лица, доколку тоа е во согласност со прописите на земјата во местото на плаќање.

Член 6

Чекот се трасира само на банка, кај која трасантот има покритие со кое може да располага преку чекот, врз основа на безусловна или премолчена согласност на банката.

Трасатот на кој е трасиран чекот не е чековен должник и може да одбие исплата на чекот ако трасантот нема покритие.

Покритието на трасантот задолжително е во пари, во парично побарување на трасантот од трасатот или во одобрен кредит.

Член 7

Одредувањето на камата на чекот не произведува правно дејство.

Член 8

Трасантот е во обврска да го исплати износот наведен во чекот, освен во случаи определени со овој закон.

Член 9

Трасант кој ќе издаде чек без покритие е должен на имателот на чекот да му даде потполно обесштетување.

Член 10

Доколку износот на чекот наведен со зборови и износот наведен со бројки не се совпаѓаат, валиден е износот наведен со зборови.

III. ВИДОВИ НА ЧЕКОВИ

Член 11

Чекот може да гласи на име, по наредба или на доносител.

Чек на име кој што содржи ознака "или на доносител", односно друг израз со исто значење, се смета за чек на доносител.

Чек без именување на лице на ремитент се смета за чек на доносител.

Чекот може да гласи и на име или по наредба на самиот трасант.

Чек на доносител во кој што трасантот и трасатот се едно исто лице не произведува правно дејствие.

Член 12

Чекот може да биде готовински, со кој наплатата на утврдениот износ во чекот се врши во готови пари.

Вирмански чек со кој наплатата се врши со пренесување на утврдениот износ во чекот од сметката на трасантот на сметката на ремитентот.

Барирани чек кој може да се наплати само преку некоја банка.

Член 13

Чековите по вид можат да се разликуваат и според намената, земјата на трасантот и трасатот, издавачот или според бојата, формата, валутата на која гласи чекот и слично.

IV. ЧЕКОВНИ РАБОТИ

1. Пренесување на чек

Член 14

Чекот може да се пренесува.

Чек на доносител се пренесува со просто предавање.

Секој друг чек и да не бил исклучиво трасиран по наредба, се пренесува со индосамент.

Чек на кој трасантот или индосантите ставиле ректа клаузула, се пренесува со цесија.

Чек на доносител може да се преправи во чек на име или во чек по наредба.

Член 15

Индосаментот е безусловен. Секој услов ставен на чекот се смета како да не е напишан и не произведува правно дејство.

Делумен индосамент е ништовен.

Индосамент на трасат е ништовен.

Индосамент "на доносител" се смета за бланко индосамент.

Доколку на опачината на чекот издаден на доносител, било кое лице, освен трасатот, стави свој потпис, без да ја испише изјавата за индосамент, одговара како авалист на трасантот, додека чекот не го губи својството на чек на доносител.

Член 16

Индосаментот задолжително се пишува на чекот и мора да биде потпишан од страна на индосантот.

Со индосаментот не мора да се именува ремитентот.

Индосаментот може да е составен и само од потписот на индосантот - бланко индосамент.

За да биде полноважен бланко индосаментот мора да биде напишан на опачината на чекот.

Член 17

Со индосаментот се пренесуваат сите права кои произлегуваат од чекот.

Во случај на бланко индосамент, имателот на чекот може:

- 1) да го исполни индосаментот со свое име или со име на друго лице;
- 2) понатаму да го индосира чекот на свое име или на име на друго лице и
- 3) просто да го предаде чекот на трето лице, без да го исполни индосаментот и без да стави нов индосамент.

Член 18

Индосантот одговара за исплата на чекот, освен ако во индосаментот поинаку не е одредено.

Индосантот може да забрани чекот понатаму да се индосира, при што не одговара пред лицата на кои чекот ќе биде подоцна индосиран.

Член 19

Лицето кое го има чекот се смета за негов законски имател, доколку своето право го докаже со непрекината низа од индосаменти. Ова важи и кога последниот индосамент е бланко.

Кога после бланко индосамент следи друг индосамент, се смета дека потписникот на индосамент го стекнал чекот со бланко индосамент.

Пребришаните индосаменти, во поглед на докажувањето, се сметаат како да не постојат.

Доколку некој по било која основа остане без чек, оној кој го има чекот и кој своето право го докажал на начин утврден во ставовите 1 и 2 на овој член, не е должен да го предаде чекот.

По исклучок од ставот 4 на овој член, чекот се предава доколку се утврди дека имателот го стекнал чекот со крајна небрежност или со сторување на кривично дело со умисла.

Член 20

Лица кои се повикани да ги исполнат своите обврски по чекот, не можат спрема имателот на чекот да истакнуваат приговори кои се темелат на нивните лични односи со трасантот или со било кој претходен имател на чекот, освен ако имателот на чекот при неговото стекнување свесно постапил на штета на обврзникот.

Член 21

Доколку индосаментот содржи ознака: "вредност за наплата", "за инкасо", "како полномошно" или било каква друга ознака која значи налог, имателот на чекот ги има сите права кои произлегуваат од него, а чекот може да го индосира само како пренесување на полномошно.

Во случај од ставот 1 на овој член, лицата кои имаат обврски по чекот можат да ги истакнат спрема имателот на чекот само оние приговори кои можат да се истакнат спрема индосантот.

Налогот содржан во индосаментот од ставот 1 на овој член не престанува со смртта на налогодавачот, ниту со одземање на негова деловна способност.

2. Авал кај чекот

Член 22

Авалист со својот потпис на чекот гарантира дека износот назначен на чекот ќе биде исплатен.

Авал може да даде секое трето лице, освен трасатот, дури и она коешто го потпишало чекот.

Член 23

Авалот се дава на чекот или го потпишува авалистот.

Авалот се изразува со зборовите: "пер авал", "како емец", "како гарант" или со друг израз со исто значење.

За давање авал доволен е потписот на авалистот на лицето на чекот, освен ако е во прашање потписот на трасантот или трасатот.

Од авалот треба да се види за кого е даден. Ако тоа не се гледа, важи како да е даден за трасантот.

Член 24

Авалистот одговара на начин како што одговара лицето за кое што гарантира.

Обврската на авалистот останува и кога обврската за која гарантира е ништовна од било која причина, освен во случај на формален недостаток.

Со исплатата на чекот, авалистот ги стекнува правата кои произлегуваат од чекот спрема лицето за кое гарантира, како и спрема лицата кои се одговорни по чекот.

Авалистот може да го ограничи авалот на делумна исплата.

Член 25

Исплатата на чекот може да се обезбеди со авал за целиот или за дел од износот на чекот.

3. Исплата на чек

Член 26

Чекот се плаќа по видување.

Член 27

Чек платив во Република Македонија мора да се поднесе на исплата кај трасатот, сметајќи од денот на издавањето:

1) во рок од осум дена, доколку местото на издавање и на наплата на чекот е исто, а во рок од петнаесет дена, доколку се различни;

2) во рок од 20 дена, ако е чекот издаден во некоја од европските земји;

3) во рок од 40 дена доколку чекот е издаден во земја надвор од Европа, и тоа на бреговите на Средоземното или Црното море или на островите во нив и

4) во рок од 70 дена, доколку чекот е издаден во друга земја надвор од Европа.

По исклучок од ставот 1 на овој член, циркуларниот чек може да се поднесе на исплата во рок од шест месеци од денот на издавањето.

Член 28

Доколку на чекот не е наведено местото на плаќање, како место на плаќање се смета местото кое е наведено покрај името на трасатот.

Доколку на чекот не е наведено местото на издавањето на чекот, како место на издавање се смета местото наведено покрај името на трасатот.

Член 29

За чек кој се трасира од едно место на друго место, а во тие места не важат исти календари, како ден на издавање на чекот се смета денот според календарот што важи во местото на плаќање.

Член 30

Врз правното дејство на чекот нема влијание смртта на трасантот или неговата деловна неспособност доколку истите настапат после издавањето на чекот.

Член 31

Трасатот е должен да одбие исплата на чек доколку знае дека над имотот на трасантот е отворен стечај.

Член 32

При исплата на чек, трасатот може да бара имателот на чекот да му го предаде истиот заедно со потврда за извршената исплата.

Член 33

Имателот на чекот може да одбие делумна исплата.

Во случај на делумна исплата трасатот може да бара таа да се забележи на чекот или да му се издаде признаница за исплатениот износ.

Член 34

Барираниот чек имателот на чекот може да го наплати само преку банка.

Прецртувањето може да го направи трасантот или имателот на чекот.

Прецртувањето може да биде општо или посебно.

Прецртувањето е општо доколку меѓу двете линии не е ништо означено или е напишано "банка" или друг израз со исто значење.

Прецртувањето е посебно доколку меѓу двете линии е напишано името на одредена банка.

Општо прецртување може да се преправи во посебно, а посебно не може во општо.

Чек со посебно прецртување имателот на чекот може да го наплати само преку банката означена во прецртувањето. Само имателот на чекот може да одреди наплата преку друга банка.

Бришење на прецртувањето или промена на името на означената банка се смета како да не е извршено.

Трасатот кој во случај на општо прецртување не го исплати чекот на банка туку на некое друго лице, или, во случај на посебно прецртување, му го исплати чекот на некој друг а не на банката означена во прецртувањето, одговара за предизвиканата штета. Надоместа на штетата не може да биде поголема од износот наведен на чекот.

Член 35

Трасантот и секој имател на чек можат да забранат чекот да се исплати во готови пари, поради тоа на предната страна на чекот, преку чековниот слог, се должни да напишат "само за пресметка" или некој друг израз со исто значење.

Во случајот од ставот 1 на овој член, чекот може да се исплати само по пат на пресметка со трасатот или со лицето кај кое трасатот има сметка. Ваквата пресметка важи како исплата.

Испишаната наредба "само за пресметка" не може да се отповика.

Ако се постапи по наредбата за пресметка, трасатот одговара за штетата која со тоа би ја предизвикал, најмногу до износот наведен на чекот.

4. Отповикување на чек

Член 36

Чекот може да се отповика кога:

- 1) ќе истече рокот одреден за поднесување за исплата и
- 2) трасантот ќе му го испрати чекот кој гласи на име или "по наредба" на трасатот, со наредба за исплата на лицето именувано во чекот, а отповикувањето го добие пред да ја изврши наредбата.

Кога нема отповикување, трасатот е должен на трасантот да му го исплати чекот и по истекот на рокот за поднесување, освен ако поинаку не е договорено.

Трасантот кој по истекот на рокот за поднесување располага со покритие одговара за надомест на штета и во случај да не го отповикал чекот.

5. Регрес поради неисплата на чек

Член 37

Доколку се одбие исплата на чек што е навреме поднесен за наплата, имателот на чекот може да бара регрес поради неисплата на чек против индосантите, трасантот и авалистите.

Заради остварување на правото на регрес, имателот на чекот е должен да го докаже поднесувањето за наплата и неисплатата на чекот со:

- 1) јавен документ ("протест заради неисплата");
- 2) изјава на чекот потпишана од страна на трасатот со која тој ја одбива исплатата, при што го означува датумот кога чекот бил поднесен на наплата. Изјавата мора да се внесе во регистарот на протести во протестниот рок, за што нотарот става потврда на чекот, односно на неговиот алонж или
- 3) со датирано уверение добиено од банка, со кое се потврдува дека чекот на време бил поднесен за наплата и дека не е наплатен при поднесувањето.

Протестот поради неисплата задолжително се подига пред истекот на рокот за поднесување на исплата. Доколку чек поднесен на наплата последниот ден од рокот на поднесување не биде наплатен, протестот може да се подигне првиот работен ден кој што следи по тој ден.

Член 38

Имателот на чек може, од оној против кого се врши регрес, да бара:

- 1) износот што не е исплатен по чекот;
- 2) законска затезна камата и
- 3) трошоци за протестот, за испратените извештаи и за другите трошоци.

Член 39

Лице кое го откупило чекот може, од оние кои нему му одговараат, да бара:

- 1) надомест на целиот износ што тој го исплатил;
- 2) законска затезна камата и
- 3) други трошоци кои му настанале.

Член 40

Секој оној од кого може да се остварува регресно право, овластен е после исплатата на регресната сума да бара да му биде предаден чекот заедно со протестот и сметката со која се потврдува исплатата.

Секој индосант кој го откупил чекот може да го пребрише својот индосамент и индосаментите на другите индосанти кои следат после него.

6. Известување кај чек

Член 41

За одбивање на исплата на чек, имателот на чекот задолжително го известува својот индосант и трасантот во рок од четири дена од денот на извршениот протест, или ден по поднесување на чекот доколку на него постои одредба "без трошоци".

Доколку протестот е заменет согласно со член 52 став 1 од овој закон, рокот се смета од денот на внесувањето на изјавата за одбивање во регистарот на протести.

Член 42

Секој индосант е должен во рок од два дена по денот на примањето на известувањето за одбивање на исплата, истото да го соопшти на индосантот кој му претходи наведувајќи ги имињата и адресите на сите оние кои претходно дале известувања и така по ред се до трасантот.

Кога во смисла на став 1 од овој член се дава известување на еден од потписниците на чекот во рок кој важи за тој потписник, известувањето задолжително се доставува и на неговиот авалист.

Член 43

Доколку било кој од индосантите не ја навел својата адреса, или ја напишал нечитко, доволно е известувањето да се достави на индосантот кој нему му претходи.

Известувањето може да се даде во било каков облик, дури и со просто враќање на чекот.

Член 44

Лицето кое го дава известувањето е должно да докаже дека тоа го сторило во утврдениот рок. Се смета дека известувањето е во рок и кога писмото за известување е предадено во пошта во утврдениот рок.

Лице кое нема да го достави известувањето во утврдениот рок, не го губи своето право по чекот, меѓутоа е одговорен за штетата која настанала со пропуштање на рокот и тоа до висината на износот наведен на чекот.

7. Солидарна одговорност кај чекот

Член 45

Сите оние кои го трасирале, индосирале или авалирале чекот се обврзници по чекот и на имателот на чекот му одговараат солидарно.

Имателот на чекот има право да истакне барање против обврзниците по чекот и тоа поединечно, против повеќето од нив или против сите, при што не е должен да се придржува на редот по кој тие се обврзале.

Правото од ставот 2 на овој член го има секој потписник на чекот кој го откупил чекот.

Истакнување на барање против еден од обврзниците по чекот не е пречка да се истакне барање и против останатите, без оглед на тоа дали тие доаѓаат после оној спрема кого прво е истакнато барањето.

8. Продолжување на рокови

Член 46

Кога чекот не може да се поднесе на наплата или не може да се подигне протест во предвидените рокови поради прописи кои важат во друга држава и во случај на виша сила, роковите се продолжуваат.

Имателот на чекот е должен во случаите од ставот 1 на овој член без одложување да го извести својот индосант и известувањето, со датум и потпис, да го евидентира на чекот.

Член 47

Со престанок на причините од членот 46 став 1 од овој закон, имателот на чекот е должен, без одложување да го поднесе чекот на исплата, а доколку е потребно, да подигне протест,

Доколку вишата сила трае подолго од 30 дена по достасувањето на роковите за наплата на чекот, за остварување на правото на регрес не е потребно ниту поднесување на наплата ниту протестирање на чекот.

Рокот од 30 дена од ставот 2 на овој член тече од денот кога имателот на чекот го известил својот индосант за настапување на виша сила, без оглед на тоа дали известувањето е пред истекот на рокот за поднесување на наплата.

Роковите за наплата и за остварувањето на регресните права продолжуваат да течат со првиот работен ден по престанокот на законските пречки.

9. Издавање на чек во еден и повеќе примероци

Член 48

Чек издаден во Република Македонија, а платив во странство може да се издаде во два или повеќе истоветни примероци. На чековниот слог на секој примерок задолжително се става истиот тековен број, во спротивно секој примерок важи како одделен чек.

По исклучок од ставот 1 на овој член, чек на доносител се издава само во еден примерок.

Член 49

Исплатата на еден од чековните примероци ослободува од обврска и по сите други примероци и во случај кога на чекот не е наведено со исплата на еден примерок да се поништи вредноста на останатите примероци.

Индосантот кој ги пренел примероците на чекот на различни лица, како и сите потенцијални индосанти, се одговорни по сите невратени примероци кои го носат нивниот потпис.

10. Преиначување кај чек

Член 50

Доколку чековниот слог е преиначен, лицата кои го потпишале чекот после преиначувањето одговараат според преиначениот слог, а претходните потписници одговараат според првобитниот слог.

Кога не може да се утврди кога е извршено преиначувањето на чековниот слог, сите потписници на чекот одговараат солидарно.

11. Протест кај чек

Член 51

Протестот се подига кај нотар.

Член 52

Во согласност со имателот на чекот протестот може да се замени со писмена изјава на она лице од кое е побарано тоа да го стори (трасат).

Изјавата треба да биде датирана, потпишана во протестен рок и внесена во регистар на протести, за што нотарот става потврда на протестираниот чек.

Член 53

Кога се подига протест, нотарот го поднесува чекот на оној, против кого се подига протестот и го повикува да ја изврши обврската по чекот.

Доколку лицето против кое се подига протестот не се најде во деловниот простор односно во пребивалиштето или се пронајде, меѓутоа не може да му се достави од било која причина, нотарот ќе состави писмен извештај за извршен обид на доставување со закажување на нов датум за достава. Доколку на закажаниот термин, обврзникот повторно не се најде, ќе се смета дека доставата е уредно извршена.

Нотарот за преземените дејствија на достава за протестот ќе состави записник во кој ќе се констатира што е направено.

Член 54

Протестот задолжително содржи:

- 1) име или назив на правното лице по чие барање и против кое се подига протестот;
- 2) потврда дека лицето против кое е подигнат протест не ја извршило обврската што од него се бара врз основа на чекот;
- 3) потврда дека нотарот не можел да го пронајде лицето против кое се подига протестот во неговиот деловен простор односно во пребивалиштето или доколку го пронашол, но од било која причина, не можел да му го достави протестот;
- 4) место, час, ден, месец, година и кога и каде, односно деловниот простор или пребивалиштето каде што е направен неуспешниот обид на достава и
- 5) датум на протестот, број под кој е заведен во регистарот на протести, службен потпис на протестниот орган, како и печат на надлежниот орган.

Делот од чекот или од преписот на чекот кој не може да се прочита, нотарот во протестот ќе го означи како нечиток.

Доколку лицето против кое е подигнат протестот го образложи одбивањето на обврската, тоа се забележува на чекот.

Член 55

Кога врз основа на ист чек се бара извршување на повеќе обврски или кога истата обврска се бара од повеќе лица, наместо повеќе протести, може да се подигне само еден протест.

Член 56

Неизвршената обврска поради која се подига протест, може да се изврши и непосредно на нотар или во негово присуство.

Наредбата или упатот да се постапи спротивно на ставот 1 од овој член немаат влијание спрема лицето кое треба да ја изврши обврската.

Во случај на исплата на чекот, нотарот ја потврдува исплатата по чекот и истиот го предава на лицето кое ја извршило исплатата.

Доколку по чек се исплати само еден дел од износот наведен на чекот, тоа ќе се забележи на чекот и во протестот.

Член 57

Доколку по чекот се исплати целиот износ наведен на чекот, а се одбие исплата на протестните трошоци, тоа ќе се утврди во протестот, а чекот ќе се предаде на лицето кое го извршило плаќањето. Надомест за протестните трошоци ќе се бара врз основа на протестот.

Член 58

Протестот задолжително и без одложување се предава на имателот на чекот или на лицето кое во негово име го поднело чекот на протест.

Член 59

Нотарот е должен целата содржина на подигнати протести да ја заведе во посебен протестен регистар според редослед, по датум и број.

Формата, содржината и начинот на водење на протестниот регистар ги пропишува министерот за правда.

Нотарот, врз основа на протестниот регистар, на заинтересираните лица им издава заверен препис на протестот.

12. Застареност кај чек

Член 60

Регресните барања на имателот на чекот против индосантите и против трасантот застаруваат за шест месеци од истекот на рокот за поднесување на исплата.

Регресните барања на индосантите едни против други и против трасантот застаруваат за шест месеци од денот кога индосантот го откупил чекот или од денот кога против него е покрената постапка пред судот.

Член 61

Застареноста на чек се прекинува со поднесување тужба пред надлежен суд.

Со тужбата од ставот 1 на овој член имаат исто дејство и пријавата за побарување по чек во стечај; остварувањето на чековно-правното побарување во текот на постапката; повикувањето во заштита и известувањето со кое тужениот го известува својот претходник дека против него е поднесена регресна тужба.

Известувањето од ставот 2 на овој член се соопштува непосредно преку суд или со препорачано писмо, при што предавањето на судот, односно поштата се смета како ден на известување.

Член 62

Прекинатата застареност повторно почнува да тече:

1) во случај кога се поднесува тужба и во случај кога се остварува барањето во текот на траењето на судската постапка, од денот на последното рочиште, доколку ниту во двата случаја поведената постапка не продолжи;

2) во случај кога е поднесена пријава во стечај односно ликвидација од денот на завршувањето на стечајната постапка, како и во случај кога во стечај односно во ликвидација се оспори пријавеното побарување, од денот на оспорувањето и

3) во случај на повикување во заштита и известување за поднесената тужба, од денот на правосилно завршената постапка.

Член 63

Доколку пред истекот на рокот на застарување, заради престанување со работа на судот, воена служба за време на војна или виша сила, имателот на чек е спречен да ги остварува правата кои произлегуваат од чекот, застареност се прекинува додека трае таквата спреченост.

По престанок на причините за спреченост од ставот 1 на овој член, застареноста не може да истече пред истекот на 30 дена, доколку рокот на застареност истекува пред тој период.

Член 64

Доколку лицето, на кое му е одземена деловната способност, покренало постапка во било кој момент од последните три месеци од рокот на застареност, а немало застапник, застареноста не може да заврши пред истекот на три месеци од моментот кога тоа лице станало деловно способно да ја води постапката или добило застапник.

Одредбите од ставот 1 на овој член се применуваат и во случај кога на застапникот му е одземена деловната способност или меѓу него и лицето на кое му е одземена деловната способност дојде до судир на интереси во однос на покренатата или тужбата која би се покренала.

Застареност на побарување по чек кое чини дел од оставина или паѓа на товар на оставина, не може да заврши пред истекот на шест месеци од смртта на имателот на чекот.

Член 65

Прекинување и запирање на застареноста дејствуваат само кон лицата кон кои настанала причината за прекин, односно за запирање.

Член 66

Причините за прекин и запирање на застареноста утврдени во прописи на друга земја имаат правно дејство во Република Македонија само доколку се во согласност со одредбите на овој закон.

13. Неосновано збогатување по чек

Член 67

Трасантот и индосантот чиишто чековни обврски згаснале поради застареност или поради пропуштени дејствија, одговараат на имателот на чекот доколку неосновано се збогатиле на негова штета. Другите обврзници по чекот се ослободени од оваа одговорност.

Одговорноста заради неосновано збогатување застарува за три години.

Трасантот може овој рок да го скрати или да определи подолг рок.

14. Право на залог и задржување

Член 68

Кога заради обезбедување на чековното побарување, имателот на чекот, врз основа на договор за залог прими во залог било каков движен предмет или побарување, а обврската не биде исполнета во утврдениот рок, имателот на чекот има право да се намири од

залогот, без подигање на тужба против лицето кое го дало залогот, ако со договорот за залог се предвиди дека договорот има својство на извршна исправа.

Во случај од став 1 на овој член, имателот на чекот може:

1) врз основа на чекот и исправата за залог да побара од надлежен суд или нотар продажба на залогот без сослушување на залогодавачот или

2) побарувањата дадени во залог да ги задржи за себе до износот на своето побарување.

Имателот на чекот ги има правата од ставот 1 на овој член и во случај залогодавачот да падне под стечај, односно во случај кога се отвора постапка за ликвидација.

Имателот на чек задолжително и без одлагање, го известува обврзникот по чекот, како и залогодавачот доколку е трето лице, во случај да има намера да го продаде, го продаде или да го задржи залогот.

Имателот на чек е должен, доколку го намирил своето побарување во целост, да му го предаде чекот на залогодавачот, односно да го предаде чекот заедно со добиениот вишок во стечајната маса. Делумното намирување по основ на чек задолжително се забележува на чекот.

Член 69

Со стекнување право на тужба или на регрес, имателот на чек стекнува право да ги задржи парите, движните предмети и хартиите од вредност кои по законски пат дошле во негови раце или со кои може да располага.

Правото на предметите од ставот 1 на овој член не може да се оствари доколку на имателот на чекот му било дадено на знаење дека предметите се даваат за посебна намена.

По исклучок од ставот 2 на овој член, имателот на чекот може да се користи со правото на задржување и пред да пристигне побарувањето, доколку лицето кое е должно да ја плати обврската по чекот паднало под стечај или ако извршувањето на паричната обврска од неговиот имот било безуспешно.

Член 70

Имателот на чекот е должен, по можност без одлагање, за задржувањето од членот 69 на овој закон, да го известува лицето кое е должно да ја плати обврската по чекот.

Член 71

Правото на задржување има исто правно дејство како и правото на залог од членот 68 на овој закон.

15. Тужба од основниот однос

Член 72

Доколку не е поинаку договорено, наместо да врши регрес, имателот на чекот може, со враќање на чекот, да го оствари побарувањето произлезено од правниот однос којшто бил основ на издавање или за пренос на чекот во редовна судска постапка против трасантот или својот непосреден индосант.

Остварувањето на барањето од основниот однос имателот на чекот може да го врши и тогаш кога не се исполнети условите за регрес или кога побарувањето од чекот застарело. Во таков случај од побарувањето на имателот на чекот се одбива износот на штетата којашто настанала со неблагоприятно поднесување или заради пропуштање чекот да се поднесе за наплата.

16. Амортизација на чекот

Член 73

Лицето на кое му исчезнал чекот може од надлежниот суд во местото на плаќање да бара истиот да го амортизира.

Во предлогот за амортизација задолжително се изнесува содржината на исчезнатиот чек, за да се потврди дека предлагачот го имал чекот или врз основа на чекот му припаѓа некое право.

Доколку судот утврди дека поднесените податоци се доволни, ќе издаде оглас во кој ќе ја изложи главната содржина на исчезнатиот чек, со повик до оној кај кого се наоѓа чекот да го покаже пред судот во рок од 60 дена. Во спротивно, по истекот на овој рок судот ќе го огласи чекот за поништен. За огласувањето судот ќе го извести предлагачот и сите лица именувани во чекот.

Огласот од ставот 3 на овој член се објавува еднаш во "Службен весник на Република Македонија".

Доколку денот на плаќањето веќе стигнал рокот од ставот 3 на овој член тече од денот на огласот, а ако денот на плаќањето стигнува подоцна, тогаш од изминувањето на тој ден.

Доколку на чекот по видување рокот за поднесување не изминал, тогаш рокот за покажување на исчезнатиот чек тече од последниот ден на рокот одреден за поднесување по видување.

Член 74

Предлагачот за амортизацијата на чекот, за да го оствари правото на регрес против трасантот, во текот на рокот одреден за подигање протест, заради неисплата во местото кое е одредено за тоа може да подигне протест со поднесување на главната содржина на исчезнатиот чек. Протестот го заменува поднесувањето на чекот на исплата. Надоместок на трошоци за тој протест не може да се бара.

Член 75

Доколку чекот не се покаже во рокот одреден во огласот, судот го огласува исчезнатиот чек за амортизиран и за тоа го известува трасантот, ставајќи му до знаење дека износот на кој гласи чекот може да го исплати на предлагачот на амортизацијата. За амортизирањето на чекот судот ќе го извести предлагачот и сите лица именувани во чекот.

Врз основа на амортизиран чек не можат да се остварат никакви чековни права.

Врз основа на одлука за амортизација предлагачот може против трасантот да ги оствари своите чековни права како да има неамортизиран чек. Трасантот нема да биде обврзан да изврши исплата на чекот доколку докаже дека предлагачот бесправно добил одлука за амортизација.

Член 76

Доколку во рокот одреден со огласот се јави оној кај кого се наоѓа чекот за кој е барана амортизација, судот, откако чекот ќе му се покаже на предлагачот и откако ќе ги сослуша заинтересираните лица, ќе ја запре натамошната постапка.

V. ПРИМЕНА НА ПРАВО

Член 77

Способноста на лицето чековно да се обврзе се утврдува според законот на неговата земја. Доколку тој закон упатува на законот на друга земја, се применува законот на другата земја.

Лице кое според законот од ставот 1 на овој член било чековно-правно неспособно, а потписот го дало на подрачје на земјата по чии закони би имало чековно-правна способност, е полноважно обврзано по чекот.

Член 78

Формата на примање на чековни обврски ја определуваат прописите на земјата на чие подрачје се примени тие обврски, освен кога:

1) примените чековни обврски не се полноважни според прописите на земјата на чие подрачје се примени обврските, но одговараат на прописите на земјата каде што е примена некоја подоцнежна обврска. Во таков случај, околноста дека поранешните обврски во поглед на формата се неправилни, не влијаат на полноважноста на подоцнежните обврски и

2) чековните обврски меѓу наши државјани преземени во странство се во согласност со одредбите од овој закон, а не се во согласност со прописите на местото каде што настанале. Во таков случај, чековните обврски се полноважни.

Член 79

Формата и роковите на протестот, како и формата на другите дејствија потребни за вршење или за одржување на чековните права, ги определуваат прописите на земјата на чие подрачје мора да се подигне протест или да се изврши дејствието.

Член 80

Дејството на обврските на издавачот на сопствениот чек се определуваат според прописите што важат во местото каде што чекот е платив.

Дејството што го произведуваат обврските на другите чековни обврзници се определуваат според прописите на земјата на чие подрачје се ставени потписите со кои тие обврски се примени.

Член 81

Роковите за остварување на регресните права во однос на сите потписници на чекот се определуваат според прописите што важат во местото на издавањето на чекот.

Исто така, според местото на издавање на исправата се определува дали имателот на чекот го стекнува правото од истата.

Член 82

Прашањето дали имателот на чекот е должен да ја прими делумната сума, се решава според прописите на земјата каде што чекот е платив. На ист начин се решава и прашањето за делумна исплата на сопствениот чек.

Член 83

Во случај на губење или кражба на чек се применуваат прописите на земјата каде што чекот е платив.

VI. ЧЕКОВНИ ПРАВИЛА

Член 84

Чековно може да се обврзува секое лице кое, според прописите што важат во Република Македонија може да се обврзува со договор.

Член 85

Неписмено лице или лице кое не може да пишува, чековно се обврзува кога на чекот ќе стави знак со рака којшто ќе го завери кај нотар.

Чековна обврска може да се прими за неписмено лице само врз основа на издадено полномошно заверено од нотар.

Во заверката од нотар службеното лице е должно да нотира дека:

- лично или преку присутните сведоци го познава лицето кое сака чековно да се обврзе или да издаде полномошно;
- на лице од алинеја 1 на овој став, му е прочитана изјава со која чековно се обврзува и со која дава полномошно и
- лицето од алинеја 1 на овој став потврдило дека прочитаната изјава одговара на неговата волја.

Заверката од нотар задолжително има службен број, печат и потпис на службеното лице.

Член 86

Потписот на слепите лица на чек и на полномошно издадено заради чековно задолжување вреди само тогаш кога нотарот ќе го завери на начин пропишан во членот 85 од овој закон.

Член 87

Доколку чекот пристигнува на празник, исплата по чекот може да се бара дури следниот работен ден. И сите други дејствија коишто се однесуваат на чекот, особено поднесување на протест, можат да се преземат само во работен ден.

Кога некое од чековните дејствија мора да се изврши во одреден рок, чијшто последен ден е празник, рокот се продолжува до првиот работен ден што доаѓа веднаш по изминувањето на рокот. Празничните и неработните денови во текот на рокот се бројат при пресметувањето на рокот.

Под празник, во смисла на овој закон, се подразбираат државните празници утврдени со закон.

Член 88

Во законските рокови и во роковите одредени во чекот не се засметува денот во кој се врши чековното дејствие, односно од кога се смета траењето на рокот.

Денови на почек, ниту законски ниту судски, не се допуштени.

Член 89

Поднесувањето на чекот на исплата и сите други дејствија кои според одредбите на овој закон треба да се преземат заради вршење или одржување на чековните права, мора да се преземат на работното место, односно во деловната просторија и во времето определено како работно место од страна на надлежниот орган. Доколку деловниот простор не може да се пронајде или од чекот не може да се види дека бараното лице има деловен простор, тогаш мора да се бара во пребивалиштето.

Во случај од членот 28 став 2 на овој закон, чекот се поднесува на исплата во деловниот простор или кај лицето наведено покрај името на трасатот.

Дејствијата од ставот 1 на овој член може да се извршат надвор од деловниот простор, пребивалиштето или вон работното време ако на тоа се согласи лицето спрема кое се вршат тие дејствија.

VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Кривично дело

Член 90

Секое лице како и одговорното лице на правното лице кое ќе издаде или пушти во промет чек без покритие, поради што ќе настане штета за еден или повеќе субјекти, ќе се казни со затвор од една до три години.

При определувањето на казната од влијание е околноста под која е настаната како и висината на штетата.

Имотната корист прибавена со извршеното кривично дело од ставот 1 на овој член се одзема со судска пресуда.

Прекршок

Член 91

Со парична казна од 200.000 до 300.000 денари ќе се казни за прекршок правно лице доколку:

- трасира чек без дата или со неточна дата на издавање;
- чек без дата или неточна дата на издавање го пренесе или исплати;
- трасира чекови спротивно на одредбите од овој закон;
- посебното прецртување на чекот го направи општо;
- прецртувањето или името на наведената банка ги избрише и како трасант издаде чек за кое нема целосно или воопшто покритие.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари, за прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице на правното лице.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари, за прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни и физичко лице.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 92

Чековите поднесени во Заводот за платен промет за пресметка ќе се сметаат дека се поднесени за исплата до 31 декември 2001 година.

Член 93

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за чек ("Службен лист на ФНРЈ" број 105/46, 12/65; 50/71 и 52/73), кој како сојузен пропис беше преземен врз основа на Уставниот закон за спроведување на Уставот.

Член 94

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".